

KERTINĖ
PARAŠTĖ

Poezija ir nedrąsa

Tiesiog nesinori tikėti, kad ir šiandien Lietuvoje žmonės nedrįsta ar net prisibijo ką nors atvirai pakritikuoti. Štai skaitau Aurelijos Balašaitienės įspūdžių „Trys savaitės Lietuvoje“ 12-ą išskarpą *Drauge*. Šiauliuose įvyko jos dviejų naujai išleistų knygų sutikimas. Rašytoja tarė žodį ir paskaitė savo poezijos. Renginio pabaigoje klausytojai ją apibėrė klausimais. „Viena moteris paklausė mano nuomonės apie dabartinę lietuvių poeziją. Kai aš pareiškiau savo atvirą nuomonę, ji man beveik graudžiai padėkojo ir pridėjo: „Jūs esate pirmutinė, pasakiusi tiesą, mes visi tą žinome, bet nedrįstame to viešai pasakyti““.

Ką Aurelija Balašaitienė sakė anai susigraudinusiai moteriškai, nežinau. Apie tai jos atvirybė tampa tik enigmatišku klausėjos sakiniu. Kažkur esu skaitęs Aurelijos priekaištus dabarties lietuvių poetams. Suprantama, priklausydami dabartiai, jie neeiluoja taip, kaip 19-ojo amžiaus gale ar 20-ojo pradžioje eilėvėdų mūsų dainiai, užsidedę tėvynės meile, gamtos grožio, atgimimo idealais. Tada viskas buvo aišku — pakilūs simboliai, romantika, žmogiškumas... Dabar to nėra. Tereikia tik permesti mintimis epochos žiaurības, galingų dogmų ir stabų griūtį, žmonių psichikos didėjančią suirutę, fanatizmą, laisvės užurpavimą, tolygiai ir technikos, ir labdaros klestėjimą. Tai paini, įvairi tikrovė. Ir per dēm sudėtinga. Žinoma, yra išgyvenimų, kuriuos ir dabar lyrikai išsako ramiais paprastais įvaizdžiais. Deja, nūdienis pasaulis poetams kur kas dažniau diktuoja disonansais perpintą melodiją. Bjaurasties sąvokos braunasi į eiles pro visus plyšius.

Tikrai užjaučiu skaitytojus, juo labiau skaitytojas, pasigendančias lyrikos, kuri atlieptų jų išsiauklėjimą, kilnią pasaulėjautą, dorą, dvasingumą. Tačiau per daug joms nusiminti nereikėtų, nes ir dabar kai kurie poetai tokių eilėraščių parašo. Jei rinkinyje yra trys ar du sielai artimi, nelyginant šviesuliai tamsoje, tai jau laimėjimas. Prie jų visada galima sugrįžti. Ir jie džiugins jautrų žmogų per visą gyvenimą.

Kažkaip juokingas atrodo Aurelijos Balašaitienės cituojamas anos klausėjos prisipažinimas: žmonės Lietuvoje nedrįsta kritikuoti dabartinės poezijos. Negi poetai yra kerštingi mafiozai? Argi jie, sužinoję apie jų kūrybos viešą pasmerkimą, nedelsdami nuskubės į Šiaulius ir, patykoje kur nors atokioje kertėje, susidoro su narsuole kritike?

Nepagrįsta baimė visad yra juokinga. Anot priežodžio, zuikis ir savo ausų bijo. Manychiau, ten veikiau norėta įtikti dosniai viešniai Balašaitienei ir nemirksint sakyti tai, kuo iš tiesų rimtai netikima. Todėl į anos jautrios moters teiginį, jog Aurelija pati pirmutinė pasakė „tiesą“ apie šiuolaikinės lietuvių poezijos apgailėtiną padėtį, žiūriu kaip į mandagią nesąmonę.

Kas pastoviai skaitinėja su lietuvių literatūra susijusius periodinius leidinius, prisimins, jog poezijos sudėtingumo, uždarumo tema per pastarąjį dešimtmetį buvo ne kartą diskutuojama. Skaitytojų ir poetų polemika virte virė *Literatūroje ir mene*. Kelis mėnesius buvo spausdinami kandūs kritiški skaitytojų laiška. Po to, jų argumentus apsvarstydavo patys poetai, gindami hermetiškos lyrikos meną.

O kaip smarkiai į Sigito Gedos gauris kibo taurios pedagogės — už tai, kad žurnale išspausdino eilėraščių „Birutė — imaginacinio paveiklo restauracija“ ir tuo pažeidė tradicinę Birutės sampratą. Pavienių žodžių vėrinėje ji yra „visaregė/ mergelė/ paleistuvavusi/ rituališka/ su visais senaisiais/ žemaičių/ dievais...“ Verta priminti, kad žodis „paleistuvavusi“ eilėraščio plane turi perkeltinę prasmę, imti jį už tikrą pinigą nevalia. Šis kūrinėlis vis tiek atsidūrė Sigito Gedos eilių romane *Žalio gintaro vėriniai*. Besidominčiam lietuvių kultūros prigimties ištakomis verta į šią knygą įsiskaityti. Tik įsiskaicius ir apmąstius, galima įsitikinti, koks plačiai skvarbus yra talentingo dainiaus žinojimas. Kokia visapusiška kalbos nuovoka. Na, ir Petro Repšio piešiniai, knygoje parodantys poeto Gedos buities pozas, yra kupini išliekančios gyvybės.

Taip, mes dažnai tariamės žiną daug ir tuo didžiuojamės. Bet kai susiduriame su menišku tekstu, kur be mūsiško žinojimo reikia ir kitiškesnio, imlesnio požiūrio. gal ir išsamesnės erudicijos, daromės nekantrūs, priekaištingi. Ir lengvapėdiškai nuvertiname tai, kas susimąstiusio poeto sieloje brendo metų metus

Magdalenos Birutės Stankūnienės paroda Kaune

Ilgesio šalies dainos

ZITA ŽEMAITYTĖ

Meno mylėtojams, ypač kauniečiams, įsimintina šių metų gegužės 26 diena, kai Valstybinio M.K. Čiurlionio dailės muziejaus paveikslų galerijoje buvo atidaryta dailininkės Magdalenos Birutės Stankūnienės penkioliktoji personalinė paroda. Pirmoji tokio pobūdžio paroda buvo surengta 1968 metais Čikagoje. Dailininkės darbai buvo eksponuoti Los Angeles, Cleveland'e, New York'e, Rochester, N.Y., Melbourne. Nuo 1969 metų net vienuolika kartų Magdalena buvo apdovanojama piniginėmis premijomis, garbės raštais.

Lietuvoje per pastarąjį dešimtmetį buvo surengtos penkios Stankūnienės parodos. Magdalenos kūriniai pabuvojo Vilniaus, Kauno, Panevėžio, Klaipėdos, Marijampolės, Vilniaus kaviškio parodų salėse. Šią naują parodą Kaune palydėjo ir tapo įsimintinu ženklų katalogas, gausiai iliustruotas autorės gyvenimo ir kūrinų nuotraukomis. Katalogą sudarė, įžanginį tekstą parašė Violeta Jasevičiūtė, maketo ir kompiuterinių darbų autorė — Milda Kairaitienė, kūrinis nufotografavo Rymantas Penkauskas.

—Tą dieną Kaune krapnojo pavasario lietus, saulė slėpėsi po pilkų debesų skraistėmis, gal todėl dar stipriau galėjai pajusti šilumą ir šviesą, spinduliuojančią iš Magdalenos paveikslų, apripiantių dvi galerijos sales ir prieangį, kur buvo įskabinti jos tapybos, grafikos ir batikos darbai. Batika — nauja meno šaka dailininkės kūrybinėje biografoje.

ir tapo spausdintu kūrinium, be abejo, mums šiek tiek nesuprantamu. Iš tiesų poezijoje visko iš karto suprasti ir nereikia. Šešypyrą tebenarplioja šimtmečiai.

Pranas Visvydas

Magdalena Birutė Stankūnienė

Erdvėje
Autorinė technika

Už šventę, kurią mums dailininkė padovanojo, ji buvo gražiai pagerbta. Skambėjo liaudies dainos, dainuojamos Veronikos Povilionienės ir jos vadovaujamo „Blezingos“ ansamblio, buvo daug sveikinimų, daug gėlių, kurios tarsi susijungė su Magdalenos išpatytais žiedais.

Dailininkės drobėse ir grafikos lakštuose — jos svajonių, jos ilgesio pagimdyta realybė. Civilizacija, didžiųjų pasaulio miestų mechanizuota kultūra, kurios terpeje nuo ankstyvos jaunystės gyvena Magdalena, neužgožė jos samonėje, sapnuose ir vizijose gyvenančio, iš vaikystės atsinešto pasaulio su šilkavinių avėlių bandomis, su piemenėliais, su palinkusių darbo ritme kaimo žmonių pavidalais, su derlingos Lietuvos žemės vaisiais, šimtamečiais ažuolais. Ji išsaugojo širdyje tų dienų atminimą, kai visas pasaulis, žmonės, gyvūnai, augalai, susilieja į vieną harmoningą visumą, kai pasaka ima už rankos ir veda į stebuklų šalį, kur viskas atrodo paprasta ir aišku arba žadina poetiškos paslapties išgyvenimą. Prancūzų rašytojo Saint-Exupery žodžiais, „visi mes ateiname iš vaikystės“ tinka Magdalenos asmenybei ir jos kūrybai.

Man rodos, kad dailininkė myli tą žemę, tą savo nostalgijos šalį, kaip mylėjo mūsų protėviai pagonys, kurie kiekviename gamtos reiškinyje jautė dieviškąjį pradą. Taip ir Magdalenos paveiksluose gyvybė plazda kiekviename gėlės žiede, medžio kamieno. Susipynusiose medžių džiū, tarp fantastiškos augmenijos, tarp pažįstamų ir nepažįstamų žiedų švyti Aušrinė, Austėja, Lazdona, Žemyna, Laima, Medaina...

Dažnai dailininkė pasirinkta tema ražo išsiaiškintais. Tai „Gėlės“, „Metų laikai“, „Žemė motina“, „Flora“, „Žemė žydi“ ir kt. Kaimo žmonių buitį dailininkė apdailino net dvidešimt dviejų paspalvintų medžio raizinių cikle „Moterų darbai“, tą pačią temą kartoja ir tapyboje. Tai „Bulviakasis“, „Grėbiau šieną per visą dieną“, „Bėkit, bareliai“, „Žūru, žūru, malūnelis“, etc.

Savo idėjai įkūnyti dailininkė pasitelkia išraiškingą liniją, įvairios spalvos kontūrą, strichą, išsiaiškintą gamą spalvinių dėmių. Vaizduodama žemę ir jos darbus, ji režia aukštą horizontą, tepalikuodama kraštelių dangaus, didelius žemės plotus užpildydama ritmingai dirbančių žmonių figūromis. Moterų figūros aptakios, dažnai akcentuotos sodriu kontūru, neišryškintais bruožais. Tyrėjai, rašę apie Stankūnienės estampus (Algimantas Kezys, V. Gasiūnas, D. Čiptytė, Ingrida Korsakaitė), pažymi, kad vaizduodama moterų veidus, ji nedetalizuoja bruožų. „Šios moterys yra beveidės, tylios, išlaikančios paslaptį“ (Viktorija Matraga). Aš manychiau, neduodama psicho-

Magdalena Birutė Stankūnienė

Martyno Vidzbelio nuotrauka

loginės charakteristikos, dailininkė akcentuoja tai, kas bendra, kas tipiška paskendusiai darbo ritme lietuviško kaimo materijai. Magdalena savo spalvoto estampo mokytoju laiko Viktorą Petravičių. Tai galima įžvelgti ypač aiškiai cikle „Moterų darbai“, paveiksluose gyvybė plazda kiekviename gėlės žiede, medžio kamieno. Susipynusiose medžių džiū, tarp fantastiškos augmenijos, tarp pažįstamų ir nepažįstamų žiedų švyti Aušrinė, Austėja, Lazdona, Žemyna, Laima, Medaina...

Gėlių cikle dažniausiai vaizduojamas vienas išdidintasis žiedas. Energinga linija žymimas žiedo kontūras. Plastinė kalba dekoratyvi, formą gimdo ir turtinga spalvinė gradacija. Žiedas išsiskiria prieš mūsų akis, išsiverždamas iš

neapibrėžtų gelmių ar erdvių. Aptardama Stankūnienės „Gėlių“ cikla, D. Čiptytė išvelgia ritmą lietuviško kaimo materijai. „kai kuriais pasaulėjautos bruožais“ artimumą amerikiečių dailininkės Georgia O'Keeffe vaizdų pasauliui. Manychiau, kad jos artimos tik tematika. O'Keeffe gėlės — aistros išraiška. Stankūnienė, man rodos, sodria plastine kalba skelbia kitą koncepciją — primena pasaulio grožį, jo trapumą, praeinamumą...

Savo kūrinuose, ar tai būtų figūrinės, ar abstrakčios kompozicijos, dailininkė apvaldo visą paveikslą erdvę, pripildydama jį gyvybės. Iš ekspozicijos lankytojai išsėina ne pavargę, o atvirkščiai, įgavę energijos, kurią dosniai skleidžia Magdalenos šviesūs paveikslai.

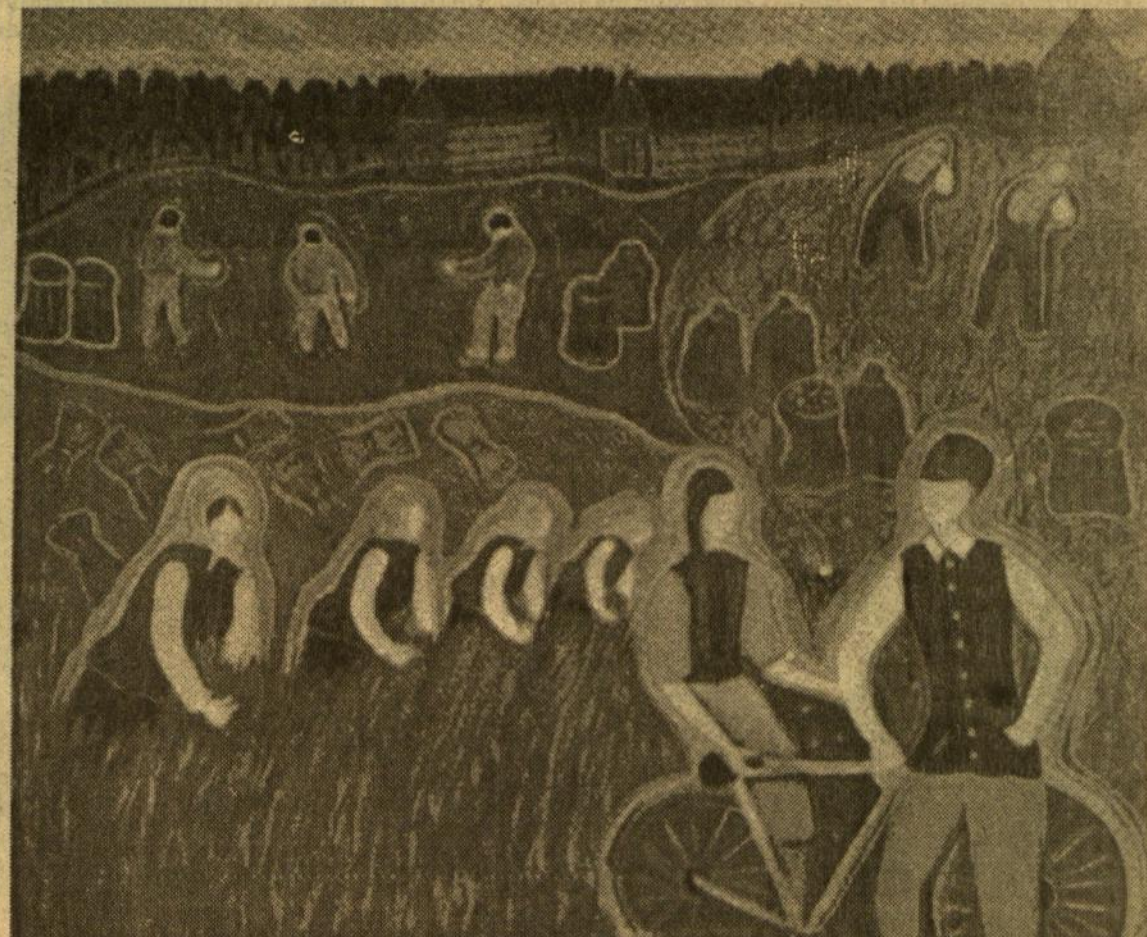
Parodos, vykusios 1995 m. gegužės 26 - liepos 2 dienomis Valstybiniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, Kaune, katalogo išanga

VIOLETA JASEVIČIŪTĖ

„Niekada į Lietuvą nevažiuosiu... Mano mama dešimt metų iškentėjo Komijos lageriuose, o tėtį nušovė bolševikai 1941 metų birželį, kai visą mūsų šeimą vežė į Sibirą...“, yra sakiusi Magdalena Birutė Stankūnienė. Bet gimtosios žemės trauka buvo stipresnė už neužgyjančias sielos žaizdas. Ir menininkė sugrįžo, užgnaužusi skausmą ir nuoskaudas. Sugrįžo sklindina gerumo, kurį dosniai dalina visiems kartu su savo kūriniais.

Magdalenos Birutės Stankūnienės mokytojas Viktoras Petravičius šmaikstaudavo: „Kai tu, Magdalena, atvažiuoji, tai Mičiganas sušyla“. Dvasinę šilumą, kurią išspinduliuoja dailininkė, pajunta visi, kas su ja bendrauja. Ji tarsi paslaptiinga aura apsupta moteris iš jos paveikslų — pasirodo netikėtai, kaip stebuklinės pasakos fėja, su kiekvienu žodžiu sėdama meilę, visų akyse pavirtančia paveiksluose žydinčiomis gėlėmis. Ne veltui Stankūnienės kūryboje tiek žiedų — persiškų ir lietuviškų rožių, radastų ir lelijų, egzotiškų žydinčių bananų, orchidėjų ir visai neregėtų rojų augalų, besiskleidžiančių drobėse taip, lyg pražydę jos būtų vieną vienintelį ir paskutinį kartą. Juose slypi Magdalenos Birutės Stankūnienės gyvenimo ir kūrybos credo: atsiverti žiedu vardan gėrio ir grožio, tikint, kad jie išgelbės pasaulį. Sukurti ištisi ciklai: „Gėlės“, „Žemė žydi“, „Flora“, o taip pat jiems artimi, tik labiau abstrahuoti, kai kur pereinantys į abstrakciją ciklai: „Motina žemė“, „Terra incognita“, įkūniję filosofinius apmąstymus būties, egzistencijos temomis. Kompozicijose laisvos išorinio pasaulio, gamtos formų parafrazės, žėrinčios geltonais ir raudonais kadmeniais,

(Nukelta į 4 psl.)

Magdalena Birutė Stankūnienė

„Rugsėjo mėnuo Lietuvoje“, 1984
Drobė, aliejus, 48" x 40"

Ateitininkai Darbo dienos savaitgalį Dainavoje

SESUO RAMUTĖ
BUDVYTYTĖ

Maloniai nustebome, kai dr. Algis Norvilas paskambino ir pakvietė seserį Reginą Mizgirytę ir mane dalyvauti Ateitininkų studijų dienoje, kurios vyko rugsėjo 1-4 dienomis Dainavos stovyklavietėje, Michigan. Šių studijų dienų rengėjas ir jų vadovas Algis Norvilas maloniai sutiko visus atvykstančius į stovyklą, o Lidija Ringienė registravo dalyvius. Lietuvų šeimos gausiai rinkosi į Dainavą visą penktadienio popietę ir atvykstančių buvo per visą naktį.

Šeštadienio rytą Dainavos valgyklą užėmė susirinkusių žmonių ir klegėjo nuo vaikiškų balsų. Buvo smagu stebėti, kaip šeimos dalinosi mintimis lietuviškai, kaip gražiai bičiuliavosi, kad kitaip nepavadinsi — jie artimi kaip giminės. Tuo metu prisiminiau atlaides Lietuvoje ir jaučiausi lyg būčiau juose, kur žmonės susitinka savo gimines, draugus ir pažįstamus. Gera buvo patirti šį nuosirdų tarpusavio bendravimą ir džiaugsmą. Jaučiausi kaip didžiulėje šeimoje, kur mus visus jungė Dievo palaima ir Tėvynės meilė.

Ateitininkų studijų dienų programą rugsėjo 2 dieną, šeštadienį, pradėjo Algis Norvilas ir pasveikino visus dalyvius. Jis supažindino mus su visa Studijų programa ir pristatė svečius iš Lietuvos.

Pirmąją paskaitą skaitė Petras Plumpa, Lietuvos vyriausybės patarėjas religijos klausimais. Jis apibūdino, kodėl Lietuvos valstybės situacija sunki ir išskėlė jos priežastis. Sovietinės okupacijos metu Lietuvoje buvo dešimtys tūkstančių kolaborantų, kurie dirbo KGB. Jie bijojo valstybės teisingumo atpildo, todėl balsavo už LDDP praėjusiuose rinkimuose. Komjaunimo atstovai tebeturėjo vadovaujančias vietas, o garbingi žmonės, kaip, pavyzdžiui, prof. Vytautas Landsbergis, buvo tik mažuma. Po Nepriklausomybės paskelbimo, sovietai stimuliuojo lenkų autonomijos kūrimą Vilniaus krašte. Lietuvos jaunimas išugdytas sovietinėje kultūroje yra kitos pasaulėžiūros ir šiandien daugelis jų pasiilgsta net ateistinių dainų. Plumpa pažymėjo, kad lietuviai užsienyje stovi šalia visos tautos. Jie galėtų ramiai skatinti Lietuvos gyvenimą, nes nėra įsipynę į visas sovietines neteisėsybes. Jis pabrėžė, kad Lietuvos katalikai turėtų daugiau žiūrėti meilės principų ir įtaigauti visus politinius sluoksnius atlaidumo dvasia.

Antrojoje konferencijoje kalbėjo Jonas Pabedinskas, ateitininkų

Siemetinių Ateitininkų studijų dienų, vykusių rugsėjo 1-4 dienomis Dainavoje, dalyviai.

Rūtos Bražiūnienės nuotrauka

veikėjas, Lietuvos ekonomijos ir politikos klausimais rašantis spaudoje. Jis nušvietė ateitininkų politinį nusiteikimą po Antrojo pasaulinio karo iki šių dienų. Nuosirdžiai prisiminė didžiuosius ateitininkijos veikėjus, kaip Antaną Maceiną, Zenoną Ivinskį, prelatą Mykolą Krupavičių ir kt. Pabedinskas, kalbėdamas apie Lietuvos dabartinę situaciją, ragino visus susijungti, kad galėtų padėti Tėvynei. Jis priminė artėjantį Seimo rinkimus ir kvietė itin domėtis, kas vyksta Lietuvoje.

Vincas Kolyčius jau 60 metų veikia ateitininkijoje ir 25 metus — charizmatikas. Dabartiniu metu koordinuoja religinį švietimą Toronto Prisikėlimo parapijoje. Kalbėdamas apie ateitininkų katalikiškumo principą, pažymėjo, kad katalikiškumas yra dvasia, citavo popiežiaus Jono Pauliaus II pasisakymą artėjant 2000-iesiems metams ir jo pagrindinę mintį, kad „Jėzus Kristus yra tas pats vakar, šiandien ir visada“. Pakartojo Prano Dovydaičio raginimą prisiminti ateitininkų šūkį „Visa atnaujinti Kristuje!“ ir prisiimti atsakomybę juo gyventi. Jis klausė, kur mums, kaip sąjūdžiui, reikalinga atgaila, kvietė pažvelgti, kur mūsų dvasinė puoselė, kuri galėtų išaugti mūsų jaunime, ir pažvelgti, kiek mes arti esame įsteigėjų dvasios.

Šeštadienio ketvirtąją konferencijoje apie A.P.P.L.E. organizacijos veiklą kalbėjo jos direktorė Vaiva Vėbrautė. Ši organizacija gyvuoja penkeri metai ir jungia lietuvius išeivijoje ir amerikiečius padėti Lietuvos mokytojams. Mes buriame spe-

cialistus, įdarbinam asmenis norinčius dirbti Lietuvoje, ieškome stažuotojų Amerikoje, ruošiamė knygų siuntas. A.P.P.L.E. tikslas yra pateikti metodiką mokytojui ir skatinti mokytojo žingeidumą, puoselėti draugystės ryšius ir kelti pagarbą vaikui. A.P.P.L.E. kursai vyksta kiekvienais metais vasaros metu įvairiuose Lietuvos miestuose ir yra didelis mokytojų susidomėjimas. bei noras juose dalyvauti. Ji sakė, kad A.P.P.L.E. kursai yra tarsi pirmą kregždutę, kuri privertė visus mokytojus krusteletį ir dirbti ne mokyklos direktoriui, o mokiniui.

Šeštadienio vakare buvo šv. Mišios. Jas aukėjo kun. Algis Gudaitis, SJ, kuris yra atvykęs iš Lietuvos ir studijuoja Boston'e. Šv. Mišių liturgiją rūpinosi Vincas Kolyčius, o šv. Mišių giedojimui vadovavo Pranas Zaranka. Šeštadienio vakare, po skanios lietuviškos vakarienės, visi rinkomės į smagų „Pasakų vakarą“. Čia mus sutiko aktorė Audrė Budrytė, kuri paskaitė Vytauto Volerto apsakymą „Būk geras“ ir pristatė patį autorių, kuris paskaitė naują savo kūrinį „Juodieji serbentai“. Na, o visus iki ašarų prajuokino kun. Algis Gudaitis, suvaidindamas humoristinį vaizdelį. Viešnia iš Lietuvos Virginija Našlėnienė išmokė naujų lietuviškų dainų ir jos mus nunešė Lietuvon.

Sekmadienio rytą, rugsėjo 3 dieną, pirmą paskaitą skaitė Milda Palubinskaitė, kuri dėsto italų kalbą ir literatūrą Delaware universitete. Ji kalbėjo apie Itali-

jos valstybės identiteto susiformavimą. Italija buvo sudaryta iš 15-os skirtingų regionų ir neturėjo bendro kultūrinio identiteto šio šimtmečio pradžioje. Palubinskaitė vaizdžiai apibūdino Italijos valstybę vienijančius elementus, etnografines parodas, ir palygino jas su mūsų laikais vykstančiomis Olimpiadoms sporto žaidynėmis. Dainų ir šokių šventėmis. Ji pabrėžė, kad valstybei sujungti reikalinga vienijanti minties ideologija, prisiminė Lietuvos valstybę ir sakė, kad galbūt meilė žmogaus, kaip savo tautos nario, samonė.

Sesuo Ignė Marijošūtė, Marijos Nekalto Prasidėjimo Seserų vienuolijos provinciolė Amerikoje, papasakojo apie neseniai įvykusį Moterų vienuolių generalių suvažiavimą Romoje ir pasidalino patirtimi, ką reiškia būti nare visuotinės Bažnyčios. Ji pažymėjo, kad pastaraisiais metais vis ryškiau iškeliamas šv. Tėvo Jono Pauliaus II asmens įtaka visuomenėje. Ji pabrėžė, kad tiesą mes gyvename arba ją puolame. Žvelgiant į popiežiaus enciklikas matome, kad jo širdis neramiai dega išlaikyti tyrą tiesą, jis net fiziškai išgyvena stoką vienybės ir troškia, kad „visi būtų viena“. Sesuo Ignė paaiškino skirtumą tarp dogmos, doktrinos ir gyvenimo praktikos bei jų tarpusavio ryšį. Ji apžvelgė visas pastarąsias enciklikas. Popiežius kviečia mus pergaltoti, ką mes tikime ir kaip tai derinasi su mūsų veiksmais, t.y. morale ir dora.

Vidurdienį šv. Mišias aukėjo kun. Algis Gudaitis, SJ, homilijoje paaiškindamas tos dienos Evangelijoje minimų talentų reikšmę ir padėdamas visus nešti Dievo meilę ir gerumą kitiems.

Popietinėje konferencijoje kalbėjo svečias iš Lietuvos Vidas Abraitis, aktyviai veikęs po grindyje, o dabar einantis Lietuvos Ateitininkų Federacijos tarybos pirmininko pareigas. Jis, kalbėdamas apie lietuvių jaunimo idealizmą ir realybę, pažymėjo, kad jaunimui idealistinius pagrindus sovietiniais laikais davė šeima. Kai tuo pačiu metu sovietinė valdžia siekė sugriauti šeimą, dėl ko daugelis jaunimo Lietuvoje yra užaugę jos griuvėsiuose. Jis pabrėžė, kad ateitininkija ypač šiandien reikalinga Lietuvai, svarbu, kad jaunimas paragintų ir padėtų kitiems savo bendraamžiams vertybių pasirinkime. Jaunas žmogus pats turi daryti apsisprendimus, bet padėti jiems apsispręsti yra svarbiausias ateitininkų uždavinys.

Tolimesnėje popietėje vyko bendras pasitarimas Ateitininkų Federacijos organizaciniais klausimais. Nijolė Balčiūnienė, Ateitininkų sendraugių sąjungos pirmininkė, apibūdino ateitininkų padėtį išeivijoje. Buvo aptariami tolimesni organizacijos planai, pasidalinta iškilusiais sunkumais ir buvo ieškoma naujų būdų kaip padėti neseniai iš Lietuvos atvykusioms šeimoms. Vyko nuosirdžios diskusijos, svarstant įvairius atvejus ir turint patyrimą kaip sunku įsikurti naujoje žemėje. Buvo atkreiptas dėmesys į pagalbą jų vaikams bei iškelti klausimai kaip pasiekti šias šeimas.

Linksmoje sekmadienio vakaronėje visi šoko ir mieliai mokėsi Virginijos Našlėnienės parodytų naujų lietuviškų šokių, o kun. Algis Gudaitis kartu su jaunimu parodė jau tradiciniu tapusį vaizdelį „Krokodilas“. Ir šiai vakaronei vadovavo Audrė Budrytė. Ji pristatė viešnią iš Lietuvos Virginiją Našlėnienę, kuri papasakojo apie Lietuvos skirtingus regionus ir parodė vaizdajuostę apie Žemaičių ir Aukštaičių sritis, supažindino su jų rūbais, dainomis ir šokiais.

Per visas studijų dienas valgi gamino ir mus maloniai vaišino gardžiais lietuviškais valgiais Ona Norvilienė su dukra Liucija. Gera buvo matyti, kaip jaunimas uoliai padėjo šeiminiškams, kasdien plaudami indus ir tvarkydami valgomąjį. Bežiūrint į juos, triūsančius virtuvėje, džiugu darosi, kai žinai, kad ir šie darbai nepamirštami, nes ateityje atsiskleidžia vis gilesnė psalmė. Pertraukų metu ir vakarais mūsų laukė paruošti sendraugių iš Detroit'o, Cleveland'o ir Čikagos skanūs užkandžiai ir karšta kava.

Ateitininkų studijų dienų uždarymas vyko rugsėjo 4 dieną, pirmadienio rytą. Šv. Mišiose meldėme Dievą palaimos visai Ateitininkų Federacijai išeivijoje ir Lietuvoje, prisiminėme mirusius narius, prašydami jiems amžinojo džiaugsmo. Po šv. Mišių Algis Norvilas padėjo visiems dalyviams, ypač tiems, kurie daug prisidėjo, padedami suruošti šias dienas, ir palinkėjo visiems laimingai sugrįžti į namus. Šį susitikimą užbaigėme, sugiedodami Ateitininkų himną. Buvo gaila palikti Dainavą ir mačiau, kaip daugelis šeimų dar nesukbėjo išsiskirstyti. Atrodo, kad Dainava — tarsi Gimtinė visada belaukianti savo vaikų.

Audrė Budrytė, Ateitininkų studijų dienų Dainavoje vakarinių programų vadovė.

Rūtos Bražiūnienės nuotrauka

Kaip Amerikos mokytojai talkina Lietuvos mokyklai

VAIVA VĖBRAITĖ

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Siekdami įvertinti savo darbą šių pokyčių šviesoje, užbaigus kursų programą, rengėme pirmąją A.P.P.L.E. konferenciją Anykščiuose. Siekėme po penkerių metų pasitikslinti, ką atliekame gerai, ką reikėtų atidėti šalin, taisyti arba praplėsti. Kvietėme ir žymiuosius Lietuvos pedagoginės reformos kūrėjus, ir „eilinius“ mokytojus, kurie jau kelerius metus bendrauja su A.P.P.L.E. Pakvietėme 100 asmenų, o atvyko 90, kai kurie iš tolimiausių Lietuvos kampelių. Reiškia, susidomėjimas labai didelis. Siūlėme visiems kartu kurti A.P.P.L.E. darbo planą.

Spėjau, kad tai buvo pirmoji konferencija, kurioje profesorai ir ministrai buvo kviečiami diskutuoti švietimo reformą kartu su darželių auklėtojomis, kurioje visi nugalėjo pradinį dromumą. Tam paklojom visą savo organi-

zacinį meną. Kvietėme Vytautą Kernagį mokytojams koncertuoti — Vytautas Kernagis iš Palangos atvyko į Anykščius. Ačiū jam. Siūlėme ir plenarinius posėdžius, ir pasirinktines paskaitas, ir svarbiausia — labai konkrečias diskusijas mažose grupėse. Po truputį, kaip visuomet A.P.P.L.E. kursuose, svetimumas tarp žmonių ištirpo. Konferencija priėmė labai aiškų, reiklų dokumentą, siūlantį ateities gaires A.P.P.L.E. bendrijai ir jos šalininkams. (Jo tekstas spausdinamas atskirai 3-ame puslapyje.) Džiugu, kad jau vykdomų projektų sąrašas dokumente trumpas ir gražus, o vykdytinų — gražus ir ilgas.

Konferencijos siūlomoms naujovėms pamatai jau sukurti. Tai dėmesys pilietiško ugdymui. Tai kursai vaikų su negaliojančių integracijos tema, taip pat kursai tikybos, etikos mokytojams, socialiniams darbuotojams. Tai kelionės į parinktas mokyklas, kur dirbama su visa mokytojų komanda, vaikais ir net tėveliais. Tai vaizdajuostės, kuriose rodoma, kaip dirba puikiausios Lietuvos mokytojos. Tai kursai aukštųjų mokyklų pedagogikos dėstytojams ir studentams. Gal yra stige informacijos, nes paprasčiausiai neskyrėme pakankamai dėmesio savo veiklos aprašymui.

O gal visgi reiktų paklausti — kas iš to? Ar visos šios malūnos, pilnų greičiu besisukantis, duoda miltų? Tiesa, kad daug esame nuvežę, parodė ir patys pamatė. Bet yra žmonių, kurie sakys, kad tai yra tuščias patriukšmavimas, kad Lietuva privalo pati spręsti savo problemas, o ši mūsų parama kainuoja Lietuvai daugiau, negu ji verta. Manau, kad reikia leisti Lietuvos mokytojams ir tai atsakyti, kaip jie atsakė laiške Lietuvos rytui:

Jeigu ne A.P.P.L.E., kokia dabar būtų Lietuvos mokykla?

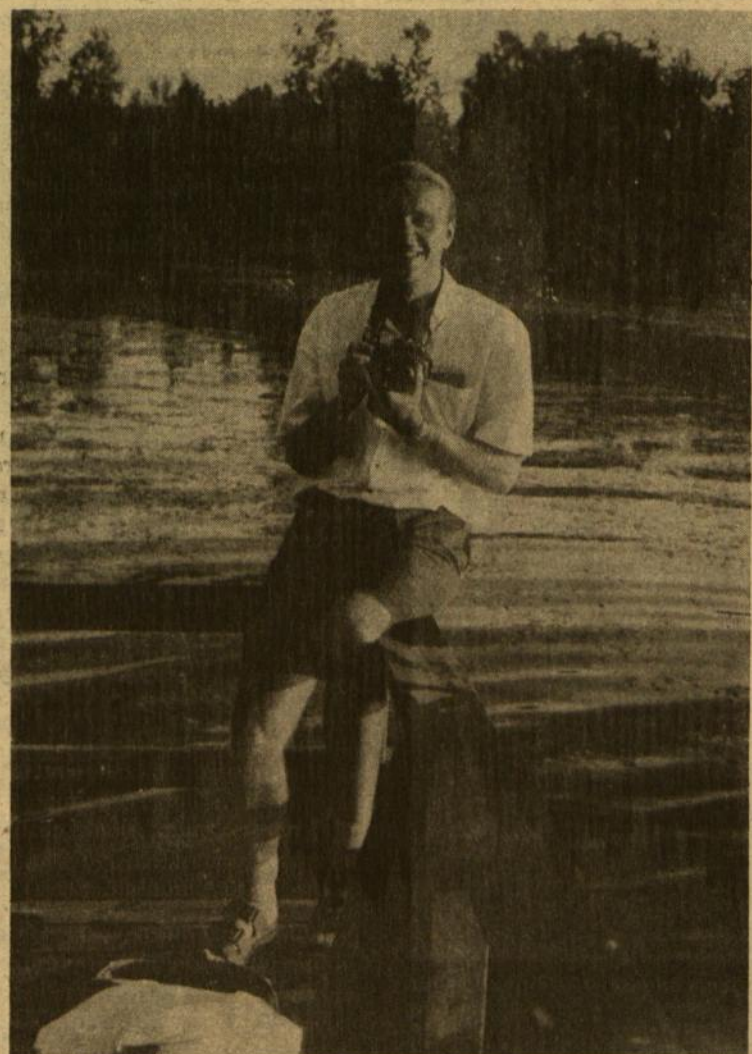
Švietimo reformos strategai daug kalbėjo apie demokratiškumą mokykloje, tačiau eiliniai mokytojai ir toliau gyveno tarsi dumblais užžėlusio tvenkinio dugne. Kaip įprasta, žodžiai labai skyrėsi nuo darbų.

(Nukelta i 3 nsl.)

Kun. Algis Gudaitis (priekyje) vadovauja savo „teatrinei trupei“ sekmadienio vakaronėje Dainavoje, už jo matyti: Vytas Čuplinskas, Audrė Budrytė, Vytas Bražiūnas, Aras Norvilas, Marius Polikaitis ir kiti.

Rūtos Bražiūnienės nuotrauka.

Vakare prie Spyglio ežero Dainavoje studijų dienų dalyvis Haris Subačius.

Rūtos Bražiūnienės nuotrauka

Kaip Amerikos mokytojai talkina Lietuvos mokyklai

(Atkelta iš 2 psl.)

A.P.P.L.E. buvo tarsi pirma kregždutė, kuri visus privertė krustelėti ir suklusti, įrodė mums, jog negalima tik laukti, privalome veikti.

Kad pajustum bendravimo gerumą, reikia pačiam būti kursų dalyviui. Tai duoda tokią impulsą mokytojui, kurio nepamirši visą gyvenimą. Iš kursų grįžti namo suvokęs, kad dirbi ne mokyklos direktoriui, o mokiniui.

Amerikiečiai neslepia, jog jų švietimo sistema nėra tobulesiausia. Bet kokią darbo patirtį galima taikyti kūrybiškai, net esant tokioms apvėrkinoms darbo sąlygoms. Kad tai tiesa, įrodo vykstanti mokytojų atestacija. Dažnai geriausiai įvertinama tų mokytojų darbo patirtis, kurie įkėpimo sėmėsi A.P.P.L.E. kursuose.

Mums šie kursai reikalingi, nes savo informatyvumu gerokai pralenkia tuos, kuriuos organizuojate. Išklausykite ir mus: leiskite rinktis mokytojui.

Pasirašė 163 Šilutės mokytojai.

Malūnas duoda miltų. Bet tuo pačiu reikia pripažinti, kad mūsų darbas Lietuvoje arba Lietuvoje, taip, kaip pačių mokytojų, toli gražu ne pyragai. Sovietinės visuomenės brožai stipriai išsilaike kai kuriose institucijose. Didžiausias ir skaudžiausias jų poelgis – visuotinis tarpusavio pasitikėjimo praradimas.

Per pusšimtį metų buvo aiškina, kad juoda – balta ir atvirkščiai. Nežinau, kiek žmonių yra išpėję: atsimink – mes visi viena galvojame, antra sakom, o trečia – darom. Pasitikima geriausia, atveju giminėmis, artimiausiais draugais, kai kas pasitiki Bažnyčia. Nepasitikima visuomenės institucijomis: teismais, Seimu, vyriausybe, kariškiais, bankais, laikraščiais. Kai būna visuomeninės apklausos, kuo pasitikima, net neklausama, ar, pasitikite mokykla? Šis klausimas tiesiog iškrenta iš saraša.

Jei visuomenės institucijomis, taip pat savo kolega bei kaimynų negalima pasitikėti, gyvenimo raida priklauso nuo atsitiktinumų. Neapsimoka laikytis taisyklių, kurių negerbia kiti. Žmogus lieka neabeatsakingas už save. Bet ši Lietuvos bėda nėra jos genose. Ši Lietuvos bėda nėra jos tautinėje kultūroje. Ši Lietuvos bėda yra jos politinėje situacijoje, kitaip sakant, dar nėra pilnutinės pilietinės visuomenės, kuri laiduotų „pasitikėjimo kultūrą“ Lietuvoje. O pilietinė visuomenė galima sukurti.

Pastaruoju laiku pagarsėjęs Amerikoje istorikas Francis Fukuyama neseniai parašė knygą, kuri vadinasi „Pasitikėjimas: pilietinė dora ir pasiturinčios visuomenės kūryba“. Joje jis aiškina tarpinių saviveiklos institucijų rolę, pvz., profesinių draugijų, labdaros rately. Šiose tarpinėse grupėse kuriamas ir ugdomas pasitikėjimas vis platesniais sluoksniais. Skatinamas mokėjimas bendrauti. Anot dr. Fukuyama, tokiu būdu demokratijos ir kapitalizmo jėgos yra įveikiamos žmonija, kuriems netrūksta pilietiško kumo bei visuomeniškumo igūdžių bei doros. JAV, Vokietija ir Japonija – trys labai skirtingos kultūros, kuriose tarpinės institucijos klesti.

Lietuvoje visuomeninės, profesinės arba labdaros institucijos dar sunkiai skina kelią. Tai ženklina pilietiškos visuomenės išsivystymo pradžią. Pasirodo, kad visos šalys, kuriose itin trūksta pasitikėjimo, visos, kurios skurdžios tarpinėmis institucijomis, yra neseniai patyrusios centralizuotą, alogišką, tironišką valdžią.

A.P.P.L.E. aktyviai skatina pi-

Vaiva Vėbraité-Gustienė, A.P.P.L.E. direktorė

lietiškumo ugdymo kultūrą bei konkrečias šio dalyko pamokas Lietuvos mokyklose ir tarpiniuose, decentralizuotų veiklos židinių steigimą Lietuvos mokytojų tarpe. Tadgi nenuostabu, kad kai kam tai gali užkliūti.

Geras pažįstamas šią vasarą pasijuokė ir pasakė: „Jūsų bėda – tas nesvietiškas išsiviskimas širdingumas. Norint čia dirbti juk pagaliau reikės jo atsisakyti ir jo vietoj įsigyti to ironiško atstumo, kurį mes visi nešiojame savyje.“ Rodos, kad jis kalbėjo juokais, bet tikrai nežinau. Tuo metu atsakiau, kad gal reiktų ieškoti vidurio kelio. O vėliau susimąčiau. Visgi nereikia vidurio kelio. Verčiau saugoti, kas esame, ir siūlyti Lietuvai tai kaip vieną alternatyvą, vieną buvimo būdą pasaulyje, kuris staiga tapo turtingas galimybėmis. Pagaliau ir tai – vertingiausia ką turime ir galime duoti.

Taigi Lietuva laisva. Pasirodo,

„A.P.P.L.E. vakar, šiandien ir rytoj“

Konferencijos, įvykusios Anykščiuose rugpjūčio 5-9 dienomis, išvados

Konferencijos dalyviai aptarė penkerių metų A.P.P.L.E. veiklos rezultatus, įvertino juntamą bendrijos talką Lietuvoje vykstančiai švietimo reformai. Pripažinta šios veiklos reikšmė, stiprinant Lietuvos mokytojų pasitikėjimą savo galiomis, diegiant demokratinius mokyklos gyvenimo principus, perteikiant naujus ugdymo metodus, ugdant pagarbą vaikui kaip nelygstamai vertybei. Pabrėžta, kad A.P.P.L.E. darbo sėkmės pagrindas – Lietuvos pedagogų atvirumas naujovėms bei jų iniciatyvumas.

Konferencijos dalyviai yra įsitikinę, kad tolesnė A.P.P.L.E. veikla neabejotinai reikalinga pozityviai Lietuvos švietimo kaitai. Pripažinta, kad yra tęstinės ir plėstinės šios veiklos sritys: – vasaros seminarų demokratinės vadybos, dalykų integravimo, pradinio ugdymo, pilietiško mąstymo, vaikų su negalia mokymo, grupinio mokymo bei kitų ugdymo būdų, pedagoginės psichologijos ir kitų dalykų kursai; kursų metu aktyviau skatinama mokytojų pedagoginė refleksija; – metodinė parama regionui.

kad ir to mums negana. Mano tėveliai, kurių labai pasiilgstu, būtų nusišypsoję ir pasakę – ir vėl negana? Kaip žmogus, metantis centą į fontaną gali būti tą akimirką laimingas, tai ir aš vis dar laiminga, kad žinau, ko noriu. Ko labiausiai linkėčiau Lietuvai? Pasitikėjimu grindžiamos pilietinės visuomenės. O ko sau? Kad A.P.P.L.E., pasitarnautų kūryboje mokyklos, kuri bus lietuviška ir skirta Lietuvos valstybei ugdyti per pagarbą asmeniui.

Man literatūros profesorius dr. Wendell Mayo perpasakojo įvaizdį apie laisvę, aptiktą vienoje Tennessee Williams dramoje. Žmogus klajūnas kalba apie save. Sako: – esu kaip paukštis, gimęs be kojų, galiu nusikristi bet kur, tik nutūpti negaliu niekur. Juk tai ir yra tobula laisvė – taip pasakoja žmogus be namų. Tokios „tobulos“ laisvės aš pati, Amerikoje gimusi lietuvė, niekam nelinkėčiau. Tuo labiau nelinkėčiau jos Lietuvai. Išsaugojus per pusšimtį metų gajų poreikį laisvei, dabar Lietuvos mokytojams tenka saugoti poreikį kurti savitus namus. Turiu omeny savo namų pažinimą ir savę įvardijimą – kad jau laisvos Lietuvos vaikai žinotų, kas esą.

Tam reikalingas pasitikėjimo laukas. Šiame bendrų patirčių ir vertybių lauke kiekvienas vaikas skirtingas, kiekvienas reikalingas, kiekvienas savo buvimu apibrėžia ir plečia Lietuvos buvimą. Toks vaikas pasitiks savimi, savo kuriama visuomene. Tokios Lietuvos lauke augantis žmogus galės oriai jaustis ir pasaulyje. Lietuvos mokytojai šį saugos ir orumo lauką jau stengiasi bent klasėje sukurti. Mokytojas tampa slenkščiu, kurio pagalba vaikas peržengia iš savęs į Lietuvos lauką pasaulyje. O slenkstis, lietuviui suprasdavo, šventa vieta.

Dar iš tėvelių tai patyrėme, kad peržengiame kurį nors slenkstį kiekvieną dieną, kad pasaulis kuriamas kasdien iš naujo, kad jį galima kurti sąžiningai ir ramiai. Mums labai reikia, ir šia proga prašome, Jūsų paramos. Galime tačiau ir Jums ką nors pasiūlyti – A.P.P.L.E., kaip papildomą įrankį kasdienei kūrybai.

* Paskaita, skaityta Ateitininkų studijų dienų programoje 1995 m. rugsėjo 2 d. Dainavos stovyklavietėje, Manchester, Michigan.

Broliu Algimanto ir Mindaugo Černiauskų nuotrauka

Julija Jekentaite

ŠVYTUOKLĖ PRIE TRUPMENOS SMILČIŲ

Po galva suspauski prakaulią rankelę
į langą išdžiūvus šaka pasibels –
gūduma netekties ir laukimo ilgoji diena
tamsesnė nebus už ištroškusį vandens keleivį vidurdienio saulės lauke.
Neprašyk, ištarti nei žodžio, nei raidės kreivos be taško,
ar paukščio, kurs neskrenda niekur,
nei trupmenos skiemens žiūrincios rūšiai beprasmiu žvilgsniu,
neklaušk: kas miškų pakrašty stovi vienas,
palikęs namus
su rausva kuprine ant liesos nugaros.
Jie kasdieną išeis ir kasnaktį sugrįš –
tavo broliai ir seserys – rūtos senovinio baltų darželio,
teneaiškina jiems dulkių kelio lemties –
malonė aiškės kiekvienam atskirai,
kai išseks atmintis, kai išdžius paskutinis neižvelgtas lašas nektaro,

kai išnyks iš dienos pilnaties
darbai ir švytuoklė stovės ties bevarde riba.

1995.06.28

KELIOS IŠDEGUSIO MIŠKO NUOVOKOS
LIKUSIOS MANO GALVOJE

Dabar reikia tvirtai įsikibti stalo kraštui,
kad upės srovė nenuneštų nežinoma kryptimi,

kol regiu boluojančius rūke medžius
ir paukščių lizduose iškeltas jaunikių galvas.

Nors ir nepataikau
į taką,
nuošalę skamba mano duslus balsas,
gesdamas savo paties nepakartojamam garse,
perreikdamas bangų mūšą.

Abejingai žvelgia dangus iš anapus upės,
žalios akys iš ežero dugno.

Violetiniai debesų pakraščiai
traukia mane artyn –
aš čia, aš čia, aš čia, čia, čia, čia, š...č...š...č...š...č...
šniokščia ir švokščia pro siaurus plyšius tekėdamas vanduo –
kiek dar liko žodžių tavo gerklėje?
mes paimsime juos,
liks pliki laukai
ir asilėlio per daug,
jie vakar paliko namus:
pasikinkę vienkinę kumelę,
lėkė per žaliuojančias pievas,
negalvodami, kas laukia jų kelionės pabaigoje,
kol užuodė vėjo gūsiuose degančio miško svilėjus.

1995.06.22

ATŠVAITAS

išeinu į tarpukalvių slėnį
be teisės sugrįžti

ten auga tik krūmai šakelėm laibom
bręsta rūgščios ir sprangios erškėtrožių uogos
vėlyvą viduržiemį jas sniegenos lesa
kitos krinta ant išalo žemės –
karoliukai raudoni
žeri žaidų spalvomis

regėsiu
namus
ir medžių viršūnes
jei ištarsiu nors trejetą žodžių
ne lūpom
juos supras atsibundantys gojai
baukštus sniegenos skrydis tarp karklo šakų
ir bebalsis tarpukalvio slėnio
niūrios minties vingis

neižvelgiau krašto dangaus
ir laukų tolumos skendinčios ryto rūkuose susilietimo

nuo drumzlių paviršiaus
tik atšvaitas saulės blankus
regėjos pro žolę pernykštę

1995.04.13

LEDO ROŽĖ

„...Išsitempė už miesto ir užmuše
akmenimis“
Apl. 7, 68

Kur krito akmuo, ten rožė pražydo,
dangaus šulinį
drobulių sparnai –
ramybė pavėsyje jų,
ko klausia manęs nakties gūduma,
kas klausio balsų iš tamsos,
kai akmenys krinta ir kūnas
jau žydi – raudoni
drabužiai ir ledo vėsa,
žvaigždė kaktose ir
žodžiai:

„Nebauski jų, Dieve,
jų širdys iš molio,
jų rankos švininės.
Pakriaušėse spindi jai Tavo šviesa
ir moja man grįžti namo!“

1995.05.02

PRIE SKARDŽIO

po debesio kraštu
mėnulis išsigandęs

kas Viešpaties lauke
man ranką meiliai tiesia?

suprasti neįstengiu
nei priešų nei draugų

vienodai semia laiko rėtis –
tik kietos smiltys ir akuotai
pro arpo tarpdančius retus

ant skardžio nuogas šaknis
skalauja potyryniai ir liūtys –

tuoj nugarmės į slėnį sumaišties
visa kas liko dar krante.

1995.06.12

KRINTANTYS VARVEKLIAI

Vakarėjant balsai ežerų žemumose prityla
ir skęsta tirštėjančio rūko drabužių pilkam,
žvaigždė gesdama
brėžia taką per dangų,
pradingsta tamsoje užsibaigus būtis –
tik akys beregės nakties,
be šviesos
dyla byrančių smilčių kristalai,
tarp vartų tuščių
ugnis ir lietus
iš karčios patirties,
dilgėlynuos prapuolantis takas:
jau regim namus
nors pro langus kiaurus –
tik atšvaitas krantinčio ledo varvekliai.

1995.06.19

„Keramika '95" Čikagoje

„Keramika 95" — tai trylikos menininkų keramikos paroda, rengiama šių metų spalio 6-20 dienomis Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Čikagoje. Tiki-masi, kad galbūt ateityje jungtinės keramikos parodos taps gražia tradicija, vis pasipildančios naujais dailininkais. Parodoje dalyvaujantys trylika dailininkų kiekvienas pasižymi savitu stiliumi ir idėjomis.

Livija Lipaitė — profesionali keramikė, gyvenanti Pietų Californijoje, dažniausiai kuria funkcionalią, mažos plastikos keramiką. Prieš keletą metų yra surengusi personalinę parodą Čiurlionio galerijoje, Čikagoje. Audinių atraizos, lopinėliai, meginiai įkvėpė Liviją savitai ornamentuoti abstraktius bareljefus ir kasdieniškus indus.

Žiedimo ratą mieliai naudoja, ieškodama naujų formų, **Henrieta Vepštienė**. Jos darbai pasižymi profesionaliu atlikimu, subtiliai išbalansuota forma ir spalva.

Dalios Šlenienės funkcionalios vazos, lėkštės ir dubenys — asimetriški, pilni gyvybingumo savo judančiomis linijom, grakščiai ornamentuojančiomis kūrinių paviršiumi. Dailininkė dažnai naudoja augalinius, paukščių, vandens ir žuvų motyvus, statiskius indus įkvėpdama gyvu plazdėjimu.

Broliai Ulevičiai, kiekvienas skirtingai turintis savo rybinį kelią ir drauge dirbantys sykiu ir įtaigaujantys vienas kitą, pastaroju metu prasižėję ir uždarą amerikietiško galerijų, meno mugių ir parodų ratą ir rado savo vietą jame. **Antanas Ulevičius** kaskart vis naujas — žaismingai atrandantis ryškias spalvas, netikėtai skulptūrinį dekorą, ne tik galintį virsti kiču, tačiau meistriškas darbų atlikimas atidaro vartus į profesionalią rinką. **Kostas Ulevičius** tebesia savo tradiciją — arbatinių lipdymą, išlaikydami subtilias spalvas, naujus dekoru ieškojimus, rafinuotą formos išbaigimą. Technologiniais atradimais bando atnaujinti ir praturtinti savo ištikimą ir seną idėją.

Marytė Gaiztūnienė — seniai lietuvių ir amerikiečių tarpe rengianti parodas ir dalyvaujanti grupinėse parodose menininkė. Jos darbai yra dekoratyvūs, neperkrauti ornamentu ar spalvomis. Kuria tiek funkcionalią, tiek dekoratyviąją keramiką, naudodama aukšto degimo molį.

Rimas VisGirda — bene ilgiausią profesionalią kūrybinę praeitį turintis dailininkas, dalyvaujantis šioje parodoje. Savo darbus yra kūręs ir rodes Amerikoje, Australijoje, Europoje. Pasta-

Dalia Šlenienė

Vaza

ruoju metu daug kūrė Rytų Europos dailės simpoziumuose. Rimo darbai yra labai dekoratyvūs ir prasmingi. Jo kūrinių estetinė forma yra neatsiejama nuo gilios minties ir kūrinių prasmės, kurias įtaigauja šiuolaikinis pasaulis ir žmogus su visais džiaugsmais ir problemomis.

Antanas Petrakis — dailininkas, pasižymintis ilgą kūrybinę biografiją. Yra padaręs daugybę pamo įvairiems interjerams Lietuvoje. Jo kūriniuose persipina grafinis piešinys ir stipri skulptūrinė forma. Menininkas yra geras technologas, nevengiantis bandymų.

Neris Pupitė-Palūnienė gyvenanti Seattle, trečią kartą dalyvauja parodoje, rengiamoje Čiurlionio galerijoje. Neris kuria funkcionalią keramiką, saikingai dekoruodama labiau spalvomis negu ornamentais. Darbus dažniausiai žiedžia ant rato, suteikdama jiems paprastą, nepretenzingą formą.

Alvydas Pakarklis — profesionalus keramikas, praėityje kūręs dekoratyvią, monumentalą keramiką, pastaroju metu daugiau funkcionalią, ar smulkias dekoratyvias skulptūreles. Jo darbai linksmi ir nesudėtingi, neperkrauti dekoru, švelniai glazūruoti ir panašūs į liaudies

meistrų darbus. Alvydas turi tikslia ranką ir gerą humoro jausmą, ir visa tai ryškiai atsispindi jo žvakidėse, lėkštėse ir gyvulių ar paukščių figūrėlėse.

Rasa Saldaitienė yra dalyvavusi įvairiose parodose Lietuvoje ir už jos ribų. Jos kūrinių yra daugiau taikomojo pobūdžio, dekoratyvūs. Didelis dėmesys skiriamas ornamentikai. Skirtingai negu Rasa, jos vyras **Juozas Saldaitis** yra labiau monumentalus, jo darbai didesni, apimties, konstruktyvesni. Abu menininkai sėkmingai dirba ir dalyvauja meno mugėse Amerikoje.

Nora Aušrienė — profesionali keramikė. Yra rengusi personalines ir dalyvavusi bendrose parodose Lietuvoje ir Amerikoje. Daugiausia kuria funkcionalią keramiką — asimetriškas, lipdytines vazas. Daugiausia dėmesio skiria kūrinių formai, jo skulptūriškumui ir spalvai.

Tokia yra trumpa apžvalga menininkų, dalyvaujančių parodoje „Keramika '95". Tikimasi, kad ši paroda leis aiškiau ir plačiau pamatyti dailininkų ieškojimus, o drauge ir kiekvieno iš jų skirtingą požiūrį ir žaidimą su ta pačia priemone — moliu.

Nora Aušrienė

A.P.P.L.E. konferencijos išvados

(Atkelta iš 3 psl.)

aukštųjų mokyklų dėstytojų profesinius ryšius;

— vasaros seminarų metu organizuoti darbą su mokyklų bendruomenių komandomis, svarstyti mokyklos filosofijos kūrimo bei jos įgyvendinimo būdus;

— rengti A.P.P.L.E. lektorių partnerius bei jų darbo tęsėjus Lietuvoje;

— ypatingą dėmesį skirti pilietiško ugdymui, šio ugdymo programą paversti visus kursus integruojančia programa;

— su specialiosios pedagogikos problemomis supažindinti visų kursų dalyvius, rengti kursus mokytojams, dirbantiems su negalios ištiktais vaikais, sprendžiantiems jų integravimo problemas;

— rengti kursus užimtumo ir kinetinės terapijos;

— skirti reikiamą dėmesį ypatingai gabių vaikų ugdymo metodams bei mokymo individualizavimo problemoms;

— rengti užsienio kalbų mokytojams vertėjavimo praktikos kursus;

— papildyti vasaros seminarus aktualia Lietuvos bei lietuvių išeivijos socialinio, kultūrinio ir politinio gyvenimo problematika, drauge su visuomenės atstovais nagrinėti mokyklos ir visuomenės ryšių klausimus, juos svarstyti diskusijų būreliuose;

— stengtis visų kursų dalyvių supažindinti su socialinio darbo problemomis;

— nuosekliai plėsti A.P.P.L.E. veiklos geografiją Lietuvoje, skirti dėmesį Rytų Lietuvos švietimo problemoms;

— tobulinti vasaros kursų organizavimą, išskiriant tęstinus ir vienkartinus kursus;

— išsamiau supažindinti JAV lektorių su Lietuvos švietimo problemomis: stengtis iš anksto pateikti jiems A.P.P.L.E. vasaros kursų temas, sudaryti galimybę bendrauti su atitinkamų sričių Lietuvos ekspertais, sudaryti deramas buitines sąlygas JAV lektorių darbui Lietuvoje;

— įtraukti į vasaros seminarus naujas temas: ugdymo filosofiją; mokymą apie vertinimo sistemas ir būdus; mokymosi motyvacijos ir mokymosi įgūdžių problemas; šeimos pedagogiką; švietimo ekonomiką; socialiniams darbuotojams skirtą kursą pritaikyti ir klasių vadovams;

— vasaros kursų metu rengti vienkartinus seminarus atskiro-

se mokyklose;

— stengtis parūpinti švietimo centrams periodinių užsienio pedagogikos leidinių.

— skatinti *Mokyklos* redakciją rengti atskirus numerius A.P.P.L.E. kursų pagrindu (pvz., skirtus specialiajai pedagogikai, naujiems ugdymo metodams, pilietiniam ugdymui ir t.t.);

— atverti vasaros seminarus pedagogus rengiančių mokyklų dėstytojams bei studentams; švietimo inspektoriams bei Švietimo ministerijos, apskričių ir savivaldybių švietimo administratoriams;

— atkreipti dėmesį į klasės vadovų kvalifikacijos problemas, rengti jiems specialius kursus;

— skatinti mokyklas ir mokytojus atsiverti šiandieninės visuomenės problematikai, diegiant probleminio bei projekcinio mokymo metodus, sieti ugdymo turinį su gyvenimo aktualijomis;

— skatinti pedagogų mokslinius tyrimus bei bendrą Lietuvos ir JAV edukologijos projektų kūrimą ir įgyvendinimą;

— aktyviau skleisti informaciją apie įvairią A.P.P.L.E. veiklą, svarstyti galimybę leisti periodinį metodinį A.P.P.L.E. leidinį lietuvių ir anglų kalbomis.

Konferencijos dalyviai nuoširdžiai dėkoja Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijai, Lietuvos pedagogų kvalifikacijos institutui, JAV Informacijos agentūrai, Lietuvių fondui, Tautos fondui, Atviros Lietuvos fondui, savivaldybių švietimo skyriams, švietimo centrams už talką, įgyvendinant ligšiolinę A.P.P.L.E. darbų programą, išsako ištikinimą, kad šios institucijos bus tolesnės A.P.P.L.E. veiklos partnerės arba rėmėjos, ir patys išsipareigoja remti konferencijos pasiūlymų įgyvendinimą.

Konferencija lietuvių ir lenkų santykių klausimais

Amerikos lietuvių genealogijos draugija ir Amerikos lenkų genealogijos draugija rengia konferenciją „Sandrauga — dvi tautos amžių būvyje“, kuri įvyks spalio 28-29 dienomis Balzeco Lietuvių kultūros muziejuje, Čikagoje. Konferencija skirta lietuvių ir lenkų istorijai ir genealogijai. Pranešimus skaitys ir diskusijose dalyvaus dr. Alfred E. Senn, University of Wisconsin-Madison; dr. Antanas J. Van Reenan, Columbia College Čikagoje; dr. Joseph T. Hapak, Moraine Valley College; Robert A. Balzeco, Amerikos lietuvių genealogijos drau-

Raimundas Katilius Amerikoje su simfoniniu orkestru

Raimundas Katilius

Šiais metais švenčiantį 25 metus kūrybinio darbo smuikininką Raimundą Katilių lydi didelė sėkmė. Koncertavo Danijoje, Švedijoje, Vokietijoje, prieš porą savaitių — Vilniuje su filharmonijos orkestru, diriguojant G. Rinkevičiui. Kaip reikėtų mūsų sostinės filharmonijos salėje, pritrūko biletų, pritrūko kėdžių, bet nepritrūko ovacijų.

Spalio 7 dieną smuikininkas koncertuos su Sheboygan Symphony Orchestra, vienu iš seniausių Vidurinių Vakarų Amerikos orkestru, Wisconsin'e, atidarydamas abonentinės serijos koncertą. Programoje: Mozart'as, Gabrieli ir Beethoven'as. Tai pirmas Lietuvos smuikininkas, iškviestas amerikiečių dirigento G. V. Bordo, atlikti koncertą su simfoniniu orkestru amerikiečių publikai. Maestro Bordo prieš metus buvo pakviestas Lietuvos operos diriguoti Vilniuje Verdi „La Traviata“. Dirigentas susilaukė nepaprastai gero įvertinimo Lietuvoje ne tik iš muzikos kritikų, pačios operos vadovybės, bet ir iš orkestrantų bei solistų.

gijos prezidentas; Jessie Ecker Daraska, Balzeco muziejaus genealogijos skyriaus vedėja; John Daraska, lietuvių genealogijos tyrinėtojas; Judith R. Frasin, buvusi Illinois žydų genealogijos draugijos prezidentė; Dennis Kolinski, Illinois istorijos draugija; Edward Pocius, lietuvių genealogijos tyrinėtojas; Daniel M. Schlyter, Šeimos istorijos bibliotekos Salt Lake City konsultantas, Lenkijos, Slovakijos ir Čekijos genealogijos specialistas. Dėl registracijos prašome kreiptis į Balzeco muziejų telefonu (312) 582-6500.

Magdalena Birutė Stankūnienė

Grybautojos
Autorinė technika

Antanas Petrakis

Dekoratyvinės vazos

Magdalenos Stankūnienės paroda Kaune

(Atkelta iš 1 psl.)

violetais ir kraplakais, purpuru ir chromo žalumais. Būdinga šiems tapybos ciklams peizažo ir antropomorfines figūracijos samplaika išsako autorės požiūrį į žmogaus ir jį supančios gamtos santykį, akcentuojant harmoningą pradžią kaip nuorodą į Kosmoso galybę, dieviškąją Aukščiausiojo valią. Plastinė kūrinių sandara deklaruojama krikščioniškoji nuostata savitai persipina su pagoniškąja kultūra. Panteistinė dviasia sukurti ciklai: „Gyvenimas ir mirtis“, „Motina gamta“, deivių ciklas, lakštai „Jūrų tės ir Kastyčio“ legendos motyvais, inspirovi Algirdo Juliaus Greimo ir Marijos Gimbutienės, kurią artimai pažinojo dailininkė, veiklą. Stankūnienės kūriniuose vyrauja visa apimantis, persiliejęs aptakių linijų ritmas, kuriantis sąlygiškas erdves plokštumoje, įtaigiai perteikiantis laiko tėkmės pojūtį, kurio nenutrūkstamumas ypač ženklus grafikos kūrinių cikluose: „Dvylika mėnesių“,

„Lietuvos kaimo moterų darbai“. Laiko atkarpos, susijusios su gamtos, augalijos bei gyvūnijos virsmu, žemės darbų pradžia ir pabaiga, tai unikalūs paveikslų plokštumoje išdėstyti kalendorius, ištrinantis ribą tarp mitinio, archainio ir šiandieninio būvio, fiksuojantis laiką, įprastą kasdieniniu darbu.

1994-1995 metais susidomėjusi batika, Stankūnienė atvertė naują savo kūrybos puslapi, praturtindama tradicinę batikos techniką aliejiniais dažais, pastele, spalvotomis kreidėlėmis, tokiu būdu pabrėždama dekoratyvumą, būdingą visai kūrybai. Ryškios ir skambios spalvinės dėmės, susigėrusios į audeklą, nušvinta subtiliais, pasteliniiais atspalviais, atveriančiais naują tapybinę kokybę ir dar neišnaudotas šiuose baruose galimybes.

Magdalenos Birutės Stankūnienės personalinė kūrybos paroda Kaune surengta pirmą kartą. M. K. Čiurlionio dailės muziejuje saugomi 306 dailininkės kūrinių, dovanoti autorės.